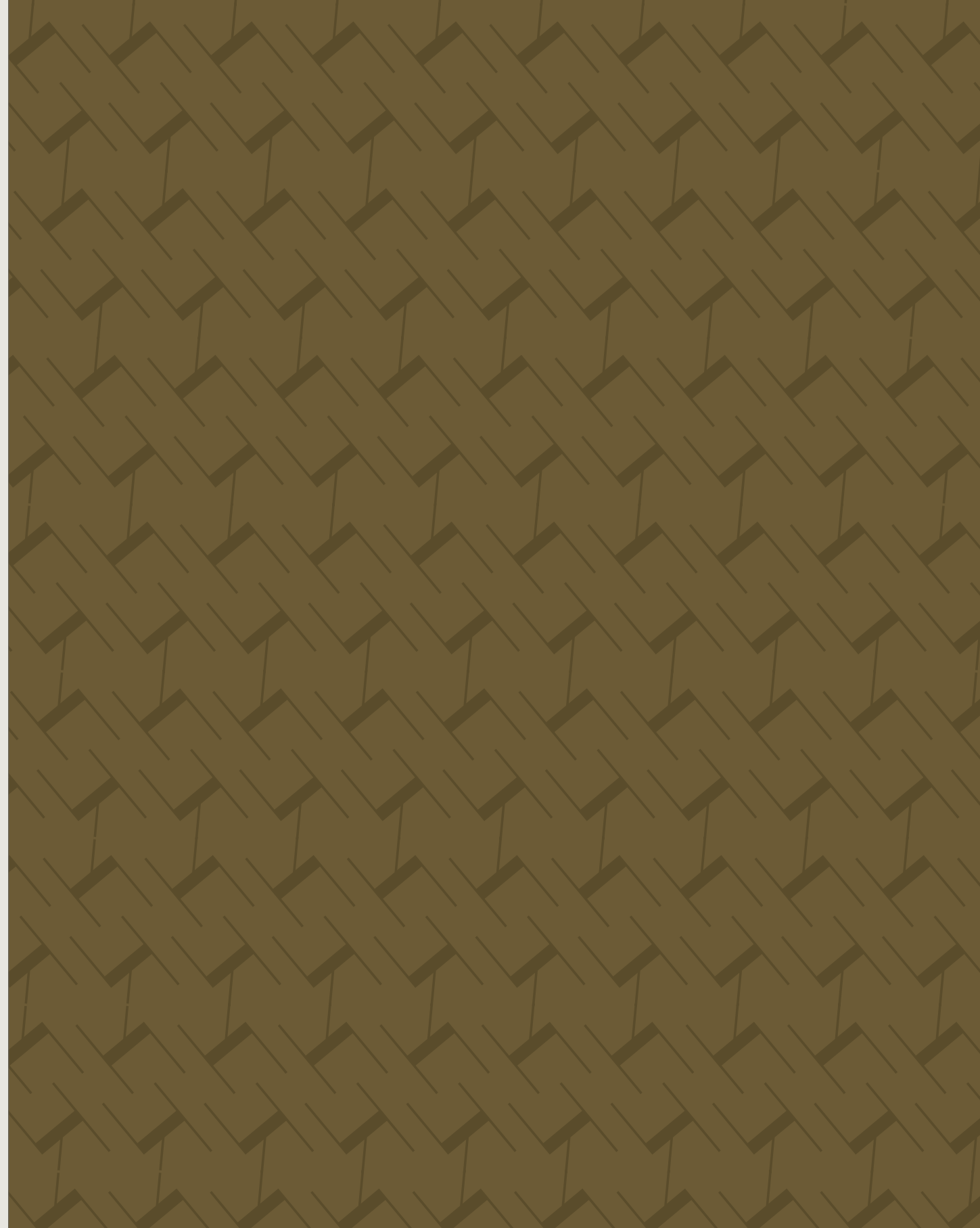

אתחיל

SIGNALS

GROUP EXHIBITION - INSTALLATION, PAINTING AND DRAWING
תערוכה קבוצתית - מיצב, ציור ורישום

דור אבן חן, נונה אורבך, קזואו אישי, דליה ברקי,
דפנה דור, רעיה טרינקר, מזל כרמון,
שרי מנולה שטמפּלר, אלינור רותם, דפנה שלום

DOR EVEN-CHEN, NONA ORBACH, KAZUO ISHII,
DALIA BARKEY, DAPHNA DOR, RAYA TRINKER, MAZAL CARMON, SARI
MANOLE STUMPLER, ELINOR ROTEM, DAFNA SHALOM

תפתחות השפה המדוברת כפי שהיא מוכרת כיום הייתה נקודת מפנה בהיסטוריה של האדם. השפה אפשרה לבני אדם לברוא עולמות מסוג חדש בתוך עולם הטבע ולשמש כלי תקשורת. היכולת האנושית להפיק צלילים מובחנים עולה על יכולת זו אצל בעלי חיים; הללו מצליחים לתקשר בדרכים אחרות. הדבורים, לדוגמה, מעבירות זו לזו מידע על מיקום אזורי פריחה טובים לרדיית צוף באמצעות ריקוד מורכב באוויר; נמלים מסמנות שביל המוביל אל מזונן באמצעות הפרשת ריח; יעלים מתריעות על סכנה באמצעות נענוע הזנב.

השפה המדוברת מייחדת בבירור את ההומו-סאפיינס משאר בעלי החיים. רק האדם יצר שפה מדוברת מורכבת, שפה שהיא אמצעי תקשורת ואמצעי לחשיבה, והיא עוסקת במידע הנקלט מהסביבה על ידי החושים או במידע הנשלף מהזיכרון, ובעיבודו או בארגונו מחדש במוח. החשיבה עוסקת גם בתהליכים שונים ליצירת מידע חדש, כמו הסקת מסקנות.

הלשון צמחה במהלך הפרהיסטוריה, ובכך שינתה אותנו כפרטים וכמין. דוגמה קלאסית לחשיבותה של הלשון ולצורך האינהרנטי בה היא סיפורו של רובינזון קרוזו בספרו של דניאל דפו, שהתפרסם באנגליה ב־1719, ועורר עניין רב בילדים ומבוגרים.

'...כי היו אתי באנייה כלב ושני חתולים, אשר את קורותיהם הנפלאות עוד אשוב לספר במקומן. את שני החתולים לקחתי עמדי, והכלב קפץ בעצמו מתוך האנייה, ויבוא למחרת באי שמה עם מטעני הראשון, ויהי לי משרת נאמן במשך שנים אחדות: לא בקשתי ממנו כי יביא לי דבר, אף את חברתו לא בקשתי, רק אחת שאלתי - אשר ידבר אלי, אבל דבר זה נבצר ממנו...' (רובינזון קרוזו, דניאל דפו, עמ' 45)

ההשתוקקות לתקשורת והכמיהה לחברה הן מאבני היסוד הנפשיות והרגשיות הטמונות בכל אדם, והן הביאו אותו לפני עשרות אלפי שנים ליצור את סימני התקשורת הראשונים שהתפתחו עם הזמן למערכת סדורה של תחביר כפי שאנו מכירים אותה היום.

השימוש שעושה האדם בצלילים ליצירת תקשורת ייחודית הוא אינסופי, והוא מאפשר לסדר אותם שוב ושוב באופן שמעניק אף לאדם הממוצע אוצר מילים עשיר ביותר. המילים מצטרפות לאין סוף משפטים, היוצרים תקשורת מהירה, המפורטת בעושר המחשבת של ההומו-סאפיינס. בשל אפיוני השפה מצליחים בני אדם לתקשר ולהביע באמצעותה אינספור רעיונות, רצונות וצרכים, כאשר המילים משמשות לה בסיס. המילים בשפה הן שרירותיות, מוסכמות ומייצגות משמעויות לחפצים, לתכונות, לפעולות ולרעיונות מופשטים. את השפה הלאומית מעצב לעצמו כל עם ברוחו ובדמותו ומחדד את ההבדלים הקיימים בינו לבין לאומים אחרים.

The development of spoken language as it is known today was a turning point in the history of mankind. Language allows people to create new worlds within the natural world and serve as a means of communication. The human ability to produce distinct sounds surpasses that of animals. Animals communicate in different ways. Bees, for example, transfer information concerning nectar location through a complex dance in the air; ants mark a trail leading to food by a certain odor; ibexes warn on danger by shaking their tails.

The spoken language clearly distinguishes Homo-Sapiens from other animals. Only man has created a complex spoken language, a language which is a means of communication and of thinking, and it deals with information received from the environment by the senses or information kept in memory, and then re-organizing or re-processing it in the brain. Thinking also involves various processes which create new information, such as reasoning.

Language grew during prehistory, and changed us as individuals and as a species. A classic example which illustrates the importance of language is Daniel Defoe's novel 'Robinson Crusoe' which was published in England in 1719, and drew the attention of children and adults alike.

'...And I must not forget that we had in the ship a dog and two cats, of whose eminent history I may have occasion to say something in its place; for I carried both cats with me, and as for the dog, he jumped out of the ship himself and swam on shore to me the day after I went on shore with my first cargo, and was a trusty servant to me many years. I wanted nothing that he could fetch me. Nor any company that he could make up to me; I only wanted to have him talk to me, but that would not do...' (Robinson Crusoe, D. Defoe, p 58)

Longing for communication and company is fundamental to the mental and emotional welfare of man, and made him create ten thousand years ago the first signals of communication that have evolved over time to a built-in system of syntax as we know it today.

Man's usage of sounds to create unique communication is infinite, and it enables him to arrange these sounds over and over again so that even an average person

מבין השפות למיניהן נזכיר גם את שפת הסימנים שבה משתמשים בתנועות ידיים, במחוות גוף ובהבעות פנים כדרכים עיקריות להעברת מסרים וליצירת תקשורת בין הדוברים. זוהי שפה המאפשרת שמירה על שקט, בניגוד לשפה המדוברת שבה האמצעי העיקרי הוא הקול המופק בחללי הפה, האף והגרונ. האוכלוסייה העיקרית שמשתמשת בשפת הסימנים היא כמובן אוכלוסיית החרשים וכבדי השמיעה.

שפה נוספת היא האספרנטו. זו שפה מתוכננת שיצר רופא העיניים אליעזר זמנהוף ב-1887 במטרה לקרב לבבות ולבטל את המחיצות הלאומיות בין העמים. לדעתו מחיצות אלה הן הסיבה להתפרצויות של אלימות, למלחמות ולהרג. זמנהוף השתמש באי-ב' של השפה הלטינית, והמציא שפה חדשה באותיות קיימות.

משפה זו צמח הרעיון לתערוכה אותות, שבה האמנים המשתתפים היו מוכנים לעבור תהליך עצמי שבו הם נעו משפה מוכרת בעלת קוד מובנה אל שפה חדשה ואישית המבטאת את הכמיהה לתקשורת באמצעים אחרים, ובצפנים שהקוד שלהם אינו חד-משמעי. האמנים בתערוכה פונים למקורות השראה שונים: האש והחול, סימונים מתוך מפות גיאוגרפיות, שפות קיימות שאותן הם משבשים ושפות החרשים והעיוורים. הטכניקות המעניינות שבחרו האמנים מייחדות כל אחד ואחד מן המשתתפים ויוצרות פסיפס רבגוני של יצירות צורניות וחומריות.

דור אבן חן, מקליט תרמי. ארבע המגילות התלויות לאורך הקיר מחברות שני קצוות זמן, אחד בעידן המערות כאשר בני אדם היו מעבירים שדרים באמצעות לפידים בוערים או מדורות, והשני הממשיך במכונת פקס המעבירה מסרים על נייר תרמי. האמן רשם על נייר בעזרת מבער סימנים הנראים כלהבות אש קטנות, ומתכתבים עם ימים מן העבר בטרם היות הכתב, ובטרם היות שפת תקשורת מוסכמת.

נונה אורבך, סירות. בתערוכה מוצגת בתחריט וברישומי דיו סדרה של שרידי סירות, שכל שנותר מהן הוא השלד, מעין אדרת דג שנאכל על ידי טורפי-ים. הסירות עזבו את החוף אל תוך הים, שטו ונשחקו עד שנותר רק סימן קלוש מעברן, אוד מוצל של מים גועשים, וכל שרוצות הן רגע לפני חורבן הוא לבוא אל החוף. מהסימנים המעטים שאורבך רשמה וכתבה מתחבר הנרטיב של הסירות. שדרת ברושים הנראים כסימנים מצוירים על מעטפות דואר מיושנות, נדמים כסימנים קליגרפיים, אותיות או אותות, המצטרפים זה אל זה בחמקמקות ומתבקשים להתפענח או להיוותר מעורפלים, נמוגים, ללא יכולת להגדירם באות, בהברה, באוושה או במילה. מגילת השור היא עבודת רישומית עשויה על גבי נייר מילימטרי מגולל, שנועד לעבור דרך מכונה האוספת נתונים גרפיים לצרכי מחקר

owns a very rich vocabulary. Words make an endless number of sentences which create quick communication expressed in the rich cognitive ability of Homo-Sapiens. Due to the characteristics of language people succeed in communicating and expressing an infinite number of ideas, desires and needs. Words are arbitrary, agreed-upon signals that give meaning to objects, attributes, operations and abstract ideas. Each nation designs its national language according to its spirit while highlighting the differences that exist between it and the other nations.

We should also mention sign language that makes use of hand movements, gestures and facial expressions to convey messages for communication among speakers. It is a language which facilitates keeping silent, in contrast to the spoken language whose primary means is sound. Sign language is mainly used by the deaf and hard of hearing.

Another language is Esperanto. This constructed language was created by the ophthalmologist Eliezer Zamenhof in 1887 in order to bring people together and cancel partitions among nations. In his opinion partition was the main reason for outbreaks of violence, wars and killing. Zamenhof used the Latin A-B-C thus inventing a new language based on existing letters.

This language inspired the Signals exhibition, where the artists were willing to undergo a process leading them from a recognized constructed language to a new personal language expressing the longing for other means of communication, and for ambiguous codes. The artists turn to different sources of inspiration: fire and sand, markings of geographical maps, disruption of various languages and influence of the language of the deaf and blind. The interesting techniques chosen by the artists individualize each and every participant and form a multicolored mosaic of works.

Dor Even-Chen, Thermal recorder. The four scrolls hanging along the wall join two points in time, one in the cave era when people would pass messages using torches or fires, and the other using the Fax machine (which is not used today) transmitting messages on thermal paper. The artist used a burner and drew signs visualizing small fire flames, corresponding with times before writing was invented.

אלינור רוטם, חיפוש כיוונים 1, 2015
תחריט, חרט יבש ואקוויטינטה 30/40 ס"מ

Elinor Rotem, Looking for directions 1, 2015
Etching, dry point and aquatint on copper plate, 30/40 cm

אלינור רוטם, חיפוש כיוונים 2, 2014
תחריט, חרט יבש ואקוויטינטה 24/35 ס"מ

Elinor Rotem, Looking for directions 2, 2014
Etching, dry point and aquatint on copper plate, 24/35 cm

דפנה דור, נס אות וסימן, 2015
דיו על נייר 55/65 ס"מ
Daphna Dor, Miracle, Signal and Sign, 2015
Ink on paper, 55/65 cm

דפנה דור, סמוראי, 2015
דיו על נייר 55/65 ס"מ
Daphna Dor, Samurai, 2015
Ink on paper, 55/65 cm

במעבדות. אורכך משתמשת בנייר זה לכתובה ולציור של הסימנית הסינית המזכירה את האות העברית ש', המסמנת את השור שהוא ראש העדר. הסימנית הזו דומה באופן מופלא לאות הפניקית א' המציינת את האליף (האיל ההולך בראש העדר). בשני חלקי עולם שונים ניתנה צורה דומה למהות זהה. בעבודה זאת היא מפגישה על משטח נייר אחד שפות שונות - חלקן גלויות וחלקן סמויות, מעין מגדל בבל שאינו צומח לגובה אלא זורם כמו מים במרחב.

קזואו אישיאי, אמן יפני החי בארץ ומגיל תשע למד קליגרפיה אצל דודו. אחת ממטרותיו החשובות הייתה ליצור את הקשר הנכון בין הדיו לנייר, כלומר לבחור במכחול הנכון, להיות רגיש לכמות הדיו שנשאבת אליו, ולשחרר את הדיו במהירות הנכונה. האמן יוצר כתם דיו בהטחת מכחול אחת. שלוש המגילות המוצגות צוירו בהשראת הכתב היפני. המסורת היפנית נשמרת בעבודותיו, ויחד עם זאת הוא פורץ את כבלי הקליגרפיה ומפנים לתוכה את דמיונו ואת השאיפה לחופש היצירה. באחת מהמגילות, **אינטרוספקציה**, הוא מציג אסופה של סימנים בעלי אופי פיקטוגרפי, המספרים סיפור באמצעות דימויים מודעים ותת-מודעים, אלה אותות שמאניים של דתות רחוקות בזמן ובמקום. במגילה השנייה, **מודעות**, הוא מצייר דימויים בהשראת חותמים אישיים, שכל יפני מחזיק כיום באמתחתו. חותמים אלה מחליפים את החתימה הידנית הנהוגה במערב. במגילה השלישית, **חיוך**, הוא יוצר סימן הנראה כאות 'ש' העברית, המנסה למצוא את מקומה ולהשתלב בין סימנים אחרים. אלה הם סימנים הנוצרים בהינף יד אופייני לקליגרף יפני תוך כדי הפרה מוחלטת של סדר הכתיבה המסורתית. במגילה זו נעים הסימנים על פני הנייר, כמחפשים את חדש ומקום חדש המתבונן פנימה ונע בין הקליגרפיה לציור.

דליה ברקי, 'דברי הימים' הוא שמה של קבוצת עבודות המשלבות בין חדוות הגילוי הראשונית של השארת סימנים לבין היכולת של עצמים המתארגנים ברצף דמוי טקסט לספר על תקופתנו, עידן הברזל והפלסטיק. אחת העבודות נבנתה כקופסת פרספקס דמוית אקווריום ובתוכה צילומים של שאריות פלסטיק צבעוניות שנפלטו מהים ונאספו אל החוף. בעבודה נוספת חול-ים מפוזר על פני משטח שקוף המכסה קופסה, ומבקרי התערוכה מוזמנים ליצור סימנים על גביו. בחול נחשפים חללים המגלים את הצבעוניות המצויה בתחתית הקופסה. השילוב בין צבעוניות זו לבין החול, יוצרים מעין סמני כתב ראשוניים. בעבודה אחרת ברקי משלבת צילומים מעובדים של ברזלים ופיסות פלסטיק. העבודה מתכתבת עם טכניקת ציור ילדית החושפת שכבות צבעוניות במשטח שחור. לדימוי האחרון בסדרה היא משתמשת בחוטי ברזל עבים חלודים המשמשים לבנייה.

Nona Orbach, Boats. The exhibition presents in etching and in ink drawing a series of remains of boats, All that was left of them is the skeleton, a fishbone eaten by sea-predators. The boats left the shore into the sea, floating until only the faintest sign of their past was left, a brand plucked from troubled waters, and all they want before destruction is reaching the shore. The narrative of the boats is told by the few signs Orbach wrote and recorded. A row of cypress trees that look like signs painted on old-fashioned envelopes resemble calligraphic signs, letters or signals, evasively joining each other wishing to remain vague, unable to be defined by letter, syllable or word. **Bull`s scroll** is a work drawn on graph paper, a paper designed to pass through a machine that collects graphic data for research purposes in laboratories. Orbach uses this paper for writing and drawing the Chinese sign reminiscent of the Hebrew letter "ש" and amazingly enough it is also a Phoenician letter indicating the head herd reindeer In two different parts of the world a similar sign was given to an identical entity. In this work she brings together different languages on one paper – some overt and some covert, a tower of Babel that does not grow to a height but flows like water in space.

Kazuo Ishii, a Japanese artist living in Israel who learned calligraphy with his uncle since he was nine years old. One of his main goals was to produce the right relationship between ink and paper, that is to choose the right brush, gently control the amount of ink drawn to it and release the ink at the right speed. The artist creates an inkblot in a single brush stroke. The three scrolls presented were inspired by the Japanese writing. Japanese tradition is preserved in his works, yet in the time he breaks the bonds of calligraphy and assimilating his imagination and desire for freedom of creation. One of the scrolls, **Introspection**, presents a collection of signs of pictographic character, telling a story through conscious and unconscious metaphors; these are shamanic signals of religions distant in time and place. In the second scroll, **awareness**, he paints images inspired by private Japanese seals. These seals replace the manual signature used in the west. In the third scroll, **smile**, he shows a sign that looks like the Hebrew letter Shin, trying to find its place among other signs. These signs, typical of a Japanese calligrapher, violate the order of traditional writing. In this scroll the signs move across the

הם נדמים כאותיות כתובות בדיו, וצירופן זה אל זו יוצר מעין שפה בלתי מוכרת. לחוטי הברזל מושחלות שאריות פלסטיק צבעוניות, כעיטור עליו המשמש תחליף לניקוד, לחלוקה להברות, להטעמות ולהדגשות. המבקר מוזמן לשנות את המחבר וליצור מילה או משפט חדשים בתחביר שעדיין לא נוסח באופן סופי.

דפנה דור בעבודתה **'נס, אות וסימן'** ובאחרות, מדברת עליהן בפיוטיות צרופה: 'אותות מופתים וסימנים, וחידה אחת, דיו על נייר. לרשום בדיו משמעו נגיעה מוחלטת חד פעמית, מתוך ריכוז ונכונות לקראת הלא נודע'. דור משתמשת בעבודותיה בנייר ובדיו שחור. לדבריה, היא מודעת לכך שהשליטה בהם איננה דבר מובן מאליו, ולכן גורם ההפתעה מלווה כל עבודה והוא נושא העבודה וכוונתה. אי היכולת לתקן שגיאה שנעשתה בהנחת הדיו על הנייר מהלך עליה קסם. לעין אין כאן תפקיד, ולכן ההתבוננות היא פנימית וכזה הוא גם השיח המתלווה לעשייה. הצורות המתהוות באופן ספונטני על הדפים הן ספק כתמי דיו, ספק אותות הפורצים ממחסני הזיכרון הקולקטיבי מעת לעת ומציפים אותה בשאלות. על האות או האותות המתהווים בעבודותיה היא מעידה כי אלה סימנים רנדומליים, בלתי צפויים, וכך נוצרת שפה מאוד אישית, פנימית, מינימליסטית השואבת את משאביה מתרבות המזרח הרחוק. דור מתחברת לעניין ההפתעה בתהליך היצירה האינטואיטיבי-ספונטני המחולל אותות וסימנים ספציפיים לה,

רעיה טרינקר יצרה את העבודה **'סבא משה לא דיבר'**. כשהמלחמה הגדולה גוועה לא נמצאו לסבא משה המילים לספר. לדבריה של טרינקר הוא נהג לפלוט אנחה לאוויר החדה וצליליה מהדהדים באוזני המשפחה עד ליום זה, כמעט 30 שנה אחרי שהלך לעולמו. בנו של סבא משה שחזר את קולות האנחה האלה בדיוק מצמרר. האנחה הוקלטה ותנודות הקול הועתקו בעזרת תוכנה המתרגמת סאונד לגרפיקה. טרינקר רקמה את קווי המתאר של הצלילים ובד בבד שאלה את סבא שאלות, וגם ענתה עליהן. כך הצליחה לדבר עמו באין מפריע, משלימה מתוך עולמה מעט מן המידע שזלג אל בני משפחתו. המחט דקרה את גלי הקול, והאור פרץ דרך החורים אל האותות שהלכו ונאספו מחדירה לחדירה. לרגעים נצנץ האור כנגוהות פז ולרגעים נדמה כהבהוב מסמא. תוך כדי העבודה, מספרת טרינקר, שלוחות האור היו הקווים היחידים שפרצו את המחנק. ואז יום אחד אזעקות עולות ויורדות פלחו את הארץ שלנו, והתפרים שלא עמדו יותר בעומס נפרמו, החורים התרחבו, והזיכרונות חמקו החוצה מן המרתפים, וליבו של סבא משה נדם.

מזל כרמון בסדרת העבודות **'גווילים'** משתמשת בנייר פרגמנט שלדעתה הוא נייר של הפכים, שקוף ואטום, עדין וקשווח כאחד. היא מטפלת בו כפי שמטפלים בבד - צובעת,

paper, seeking a new signal and place, introspecting and ranging from calligraphy to painting.

Dalia Barkey. **'SandStories'** is the name given to a number of works combining the basic joy of discovery of leaving a mark and the capability of objects organized as text to tell the story of our time, the era of iron and plastic. One of the works was built as a plexiglas box resembling an aquarium containing pictures of colorful plastic residues emitted from sea and gathered on the shore. In another work sea sand is scattered across the transparent cover of the box. The visitors are invited to leave their signs on the sand. The sand reveals spaces showing the richness of color found at the bottom of the box. The combination of color and sand creates unknown signs of writing. Another work combines photos of iron and plastic pieces, corresponding with a childish painting technique revealing colored layers on a black pallet. For the last metaphor Barkey uses thick rusty wires used in construction. They seem like letters written in ink, and their combination creates a kind of an unknown language. To the wires she strings those colorful plastic residues using them as a cheerful decoration' separating them into syllables, adding accents and emphasis. The wires hang on the wall and the visitor is invited to move them and make new words or phrases inventing a new syntax.

Daphna Dor in her work **'Miracle, Signal and Sign'**, as well as in other works, describes them poetically: 'miracles, signals and signs, and one puzzle, ink on paper. Drawing in ink means a singular total touching, out of concentration and willingness towards the unknown'. In her works Dor makes use of paper and black ink. She says that she is aware of the fact that controlling it is not taken for granted and therefore the element of surprise accompanies each and every work, and becomes its theme and intention.

The inability to correct a mistake made while using ink on paper fascinates her. The eye has no obvious role here, thus observation is introspective and so is the discourse accompanying doing. The forms that spontaneously emerge on paper resemble ink spots or signals randomly breaking out of a warehouse of a collective memory, flooding it with questions. She indicates that the signals appearing in

דור אבן חן, מקליט תרמי, 2015
טכניקה מעורבת, 300/50 ס"מ

Dor Even Hen, Thermal recorder, 2015
Mixed media, 300/50 cm

קזואו אישיאי, מימן לשמאל: אינטרוספקציה, מודעות, חיוך, 2015
דיו על נייר אורז 35/68.5 ס"מ

Kazuo Ishii, Right to left: Introspection, Awareness, Smile, 2015
Ink on Xuan paper, 68.5/35 cm

גוזרת, מכבסת, מייבשת, מחממת וכמעט שורפת, מפוררת ומאחה את הפיסות המכווצות לחתיכה אחת אכולה ומכורסמת. העבודות נראות כמי שנחפרו ממעמקי האדמה או נשלו מן המצולות, כעין נשל שתהליך כימי רב שנים טשטש את הכתוב עליו והותיר סימנים ואותות חדשים שכתבה האדמה וכתב הים. העבודה 'תלכידי זיכרון' מורכבת מתשעה פאנלים של נייר פרגמנט מנוקב שדרכו העבירה האמנית חוטים לבנים וצבעוניים. הניקוב בונה גריד של קווים אופקיים ואנכיים שביניהם נוצרות משבצות המותאמות לכתובה של אותות, של שפה אישית סדורה שאיננה ניתנת לפענוח בקודים המוכרים. המתבונן מתבקש להתמודד עם חוויה שנעה בין הגריד המוכר והתרבותי לבין הכתב האישי, החד פעמי והכאוטי. בעבודות החוטים הלבנים על נייר לבן ככל שמתקרבים התמונה הולכת ומתבהרת, ומתעוררת התחושה שהשימוש בחוש הראיה אינו מספיק אלא מוטל על הצופה להפעיל גם את חוש המישוש, לקרוא בקצות האצבעות, לחוות לרגע את חווית העיוורון.

שרי מנולה שטמפלה. אותות נשלחים אל הנייר בעפרון, בעט ובמכחול ויוצרים כתב פתוח ללא נושא או נשוא, פועל או תואר. לדבריה של שטמפלה, כך נוצרים אבני יסוד לשפה, סימנים וכתמים הנשלחים כצופן. אך בניגוד לצופן שנועד לפענוח חד משמעי, הקווים והכתמים יוצרים מקצבים המזמינים את הצופים ליצור מהם שירה, פרוזה ואף פרטיטורה משלהם. נטישת הקידוד המדויק וההסמלה הברורה מאפשרים את החופש לבחון מקומות שקודמים לשפה ולהביט אל החוויה עוד בטרם התגבשה לכדי ביטוי מוכר ומקובל. יחד עם זאת אין זאת נסיגה אל הסתום ללא פשר, אלא הזמנה לשיחה בה האחר אינו רק הד חוזר אלא יוצר שותף על פני לוח היצירה.

אלינור רותם בעבודה 'כיוונים' מדפיסה על נייר פרגמנט מפות טופוגרפיות של צפון הארץ, אותן היא מערערת בכיסוי צבעי אקריליק המותירים חלונות חשופים, שדרכם נראים סימנים מוסכמים כגון רכסים, מצוקים, שבילים, מטעים ועוד. הנחת הצבע על התצלום נראית כעין סחופת אדמת בזלת וצמחים שמאיימת לשטוף אתה את כל מה שנמצא תחתיה. אירוע קוסמי חורט ערוצים חדשים תחת אלה הקיימים, ויוצר תמונת נוף חדשה שאינה ניתנת לקריאה בסימנים מוכרים. נוסף לציורים אלה מוצגים שלושה תחריטים שבהם ממשיכה האמנית לבטא חרדה ממחיקת סימנים טופוגרפיים בים ומאובדן הקשר עימם. במשך מאות רבות בשנים לא העזו ספנים לאבד את קשר העין עם החוף, פחד מסוג זה משתקף בתחריטיה ובעיקר בתחריט שבו מופיע כתם אקווה-טינטה (טכניקת תחריט שבאמצעותה משיגים כתם שחור בהדפסה) ענק ושחור. הקווים העדינים המעטרים את הסירה נראים כקואורדינטות בלתי סדורות המאיימות - יחד עם הכתם השחור - לבלוע את ראשה של הדמות בסירה ולהטביעה.

her works are random, unpredictable signs, creating a very personal, internal and minimal language deriving its resources from the culture of the Far East. Dor rejoins the element of surprise in the intuitive-spontaneous process of creation initiating signs and signals typical to her.

Raya Trinker created the work 'Grandpa Moshe didn't tell'. When the Great War came to a close Grandpa Moshe couldn't find the words to tell. According to Trinker, he used to emit a groan into the air, and it echoes on in the family's ears until this day, nearly 30 years after he passed away. His son recreated the groan with chilling accuracy. The groan was recorded and the sound waves were transformed into a graphic representation using audio software. Trinker embroidered the outline of the waveform while asking Grandpa Moshe questions, and also answering them. Thus she managed to speak with him without being disturbed, completing out of her own world the information that reached the family. The needle pricked the sound waves, and the light burst through the holes to the signals accumulating from one penetration to another. At times the light sparkled and at times seemed to blind. While working, says Trinker, the rays of light were the only lines to break the suffocation. Then one day oscillating sirens pierced our land, the seams that could no longer take the pressure became undone, the holes expanded, the memories slipped out of the cellars in a great flood, and Grandpa Moshe's heart stopped beating.

Mazal Carmon uses wax paper in a series of works called 'Parchment'. She considers it a paper of opposites – transparent and opaque, tender and tough at the same time. She treats it as if it were fabric – dyeing, cutting, washing, drying, heating and almost burning it, crushing it and then knitting the pieces together to one eaten and chewed sheet. Her works seem to be dug from the underground or pulled out from sea bottom, reminding us of a piece undergoing a chemical process which blurred the words written on it leaving new signs and signals made by sea and earth. The work 'Memory Conglomerates' consists of nine panels of perforated wax paper through which the artist inserted white and colored threads. Perforation makes a grid of vertical and horizontal lines fit for writing signals of a coherent personal language of indecipherable codes. The viewer is asked to deal

דפנה שלום, כתבי לילה, משלבת ביצירתה כתב ברייל באופנים שונים כמטאפורה להתמצאות במרחב. הסימנים המופשטים מזמינים מגע אינטימי ומרחב חידתי. כתב ברייל הומצא כדי שחיילים יוכלו לקרוא בשעות הלילה, ומאוחר יותר גילו שהוא יכול לשרת קריאה של עיוורים. שלום מעתיקה את כתב הברייל לנייה, מוסיפה לו בדיו שחורה כתמים המדמים עיניים ויוצרת מתח בין שני חושים: ראייה ומישוש. כתמי הדיו אינם בני מישוש, ולכן העיוור הממשש את אותיות הברייל אינו מודע לנוכחותן על הדף. לעומת זאת לאדם הרואה כתב ברייל הוא כתב חידה המערער את הכתב המוכר וגורם לאובדן התמצאות. עוצמת הכתם השחור על הדף הלבן מקבילה לעוצמת העין הרואה, הנוקבת והחודרת. באותה עוצמה משתלט הכתם העגול והשחור - בכל פעם במיקום שונה - על כל תבליטי הנקודות הלבנים שעל גבי הדף הלבן.

האמנים שנבחרו להשתתף בתערוכה חושפים את הצופה למקבץ עבודות בשפת סימנים שאינה מוכרת. זוהי שפה חזותית, ואף על פי שהיא נטולת דקדוק פנימי היא עדיין משקפת את השאיפה לקשר ולחברה. התמונה הכללית שנוצרה בחלק מהתערוכה מכילה אמצעים בלתי שגרתיים להצגת שאיפה זו. האמנים יוצרים סימנים ממקורות השראה מפתיעים ומשתמשים באמצעים מסקרנים כמו כתיבה במבער, ציור על נייר מילימטרי, סימנים שמאניים, ציור בדיו ועוד. הדיו עצמו מכבד ברבות מן העבודות בתערוכה. הקליגרפיה היפנית, שלא כשפה אלא כסימנים, משמשת לאמנים רבים כמקור השראה וכאמצעי כתיבה ייחודי בעל קצב מסוים וניגון פנימי. כל אלה נוצרים בתערוכה לשם יצירת תקשורת מסוג חדש. אלה סימנים שאינם מוסכמים ואולי מצפים למבחן הזמן בעתיד.

'הבידוד פיסל אותי בצלמו ובדמותו. נוכחותו של אדם אחר - של אדם אחד בלבד, יהיה אשר יהיה - מעכבת מיד את מחשבותי, ובמידה שבשביל אדם נורמלי המגע עם אחר הוא גירוי לביטוי ולהתבטאות, מגע זה פועל בתוכי כאי גירוי, ...לבדי עם עצמי, אני מסוגל להגות אמירות של הרוח, תשובות מהירות למה שאיש לא אמר... אך כל זה מתפוגג לי אם אני נמצא מול אדם פיזי אחר...' (פרננדו פסואה, ספר האי-נחת, עמ' 230)

רובינו קרוזו הבודד באי השתוקק לשיחה עם כלבו כדי לצאת מן הבדידות, ואילו פרננדו פסואה המוקף אנשים משתוקק לבדידות של אי בודד.

אורה קראוס, רעיה קידר

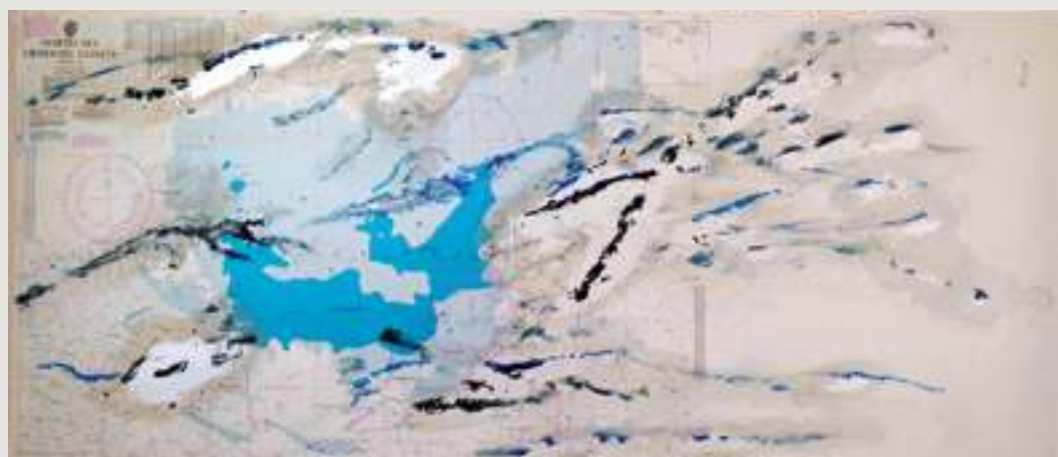
with an experience ranging from a known cultural grid to the personal, disposable and chaotic writing. In the works of white threads on white paper the closer you get to the work the clearer the picture becomes, arousing the feeling that the sense of sight is not good enough, but one has to use the sense of touch, reading with his fingertips, experiencing blindness momentarily.

Sari Manole Stumpler. Signals are sent to the paper in pencil, pen and brush creating an open script without subject or predicate, adjective or verb. Stumpler states that thus are created foundation for language, signs and symbols that are sent as codes. Yet contrary to the code designed to be unambiguous these lines and spots create rhythms inviting viewers to make poetry, prose and even music of their own. She says that abandoning the precise encoding and clear symbolization allows the artist the freedom to explore places that preceded language and examine the experience before it turned into a recognized and accepted expression. However, this withdrawal does not have to end in meaninglessness, but it may serve as an invitation to a discourse where the other person is not only an echo but a partner creating a new work.

Elinor Rotem in her work `Directions` types on wax paper topographic maps of the north of Israel, breaking them to pieces by covering them with acrylic paints that leave bare windows reflecting conventional signs such as ridges, cliffs, trails and orchards. Laying color on the photo resembles sediment of basalt and plants sweeping away all that can be found underneath. A cosmic event slices new channels replacing the former ones, thus creating a new landscape not readable through known signs. The artist is also presenting three etchings expressing fear of deleting topographical signs of the sea and losing contact with them. For many centuries sailors dared not lose sight of the beach; this kind of fear is reflected in her works, especially in the one with the giant Aqua-Tinta stain (an etching technique by which one gets a black printing mark). The fine lines decorating the boat look like wild coordinates threatening – along with the black spot – to swallow the head of the figure in the boat and drown it.

Dafna Shalom, Night Writings. She integrates Braille in her work in different ways as a metaphor for orientation in space. The abstract signs invite an intimate

אלינור רותם, גילוי וכיסוי 1, 2015
צבעי אקריליק וגירים על נייר פרגמנט 90/35 ס"מ

גילוי וכיסוי 2, 2015
צבעי אקריליק וגירים על נייר פרגמנט 90/40 ס"מ

Elinor Rotem, Covering and discovering 1, 2015
Acrylics and oil pastels on waxed paper, 90/35 cm

Covering and discovering 2, 2015
Acrylics and oil pastels on waxed paper, 90/40 cm

touch and an enigmatic sphere. Braille was invented to enable soldiers to read at night, and later it served the blind. Shalom copies Braille on paper adding to it in black ink spots simulating eyes, thus creating tension between two senses: sight and touch. The ink smears cannot be touched, so the blind touching them is not aware of their presence. On the other hand, for a person who can see Braille is a riddle that undermines the familiar script and causes a loss of orientation. The intensity of the black spot on the white paper is parallel to the intensity of the piercing- seeing eye. The same force brings the black spot to dominate all the white dots on the white page in a different location each time.

The artists chosen to participate in the exhibition expose the viewer to a collection of works in an unknown language. It is a visual language, and although it is lacking internal grammar it is still reflecting a desire for contact as well as for society. The general picture formed in part of the exhibition includes unconventional means to display this ambition. The artists create symbols taken from surprising sources of inspiration using intriguing means such as a burner, wax paper, shamanic symbols, ink and more. Ink itself dominates many of the works in the exhibition; Japanese calligraphy, not as a language but as signals, is a source of inspiration and a unique means of writing to many of the artists. All these are created in the exhibition in order to make a new type of communication. These are signs disagreed upon, and might be tested in the future.

Isolation sculptured me in his image. The presence of another person – one person, whatever – immediately hinders my mind, and while for a normal person contact with another is a stimulus for expression, for me it works as a non-stimulation... alone with myself I can conceive statements of the spirit, quick answers to what no one has said... yet all this fades away when I find myself in front of another physical person... (Fernand Pessoa, Book of Impatience, p 230).

The lonely Robinson Crusoe on the island was eager to talk with his dog to get out of isolation, whereas Fernando Pessoa surrounded by people is longing for the solitude of an island.

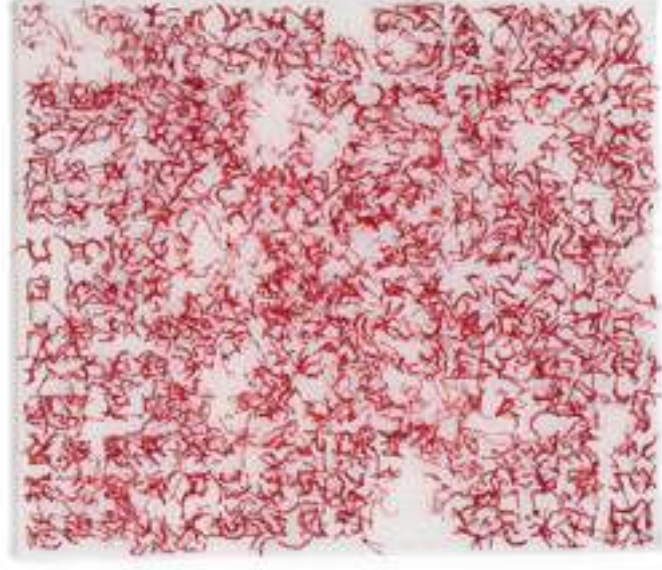
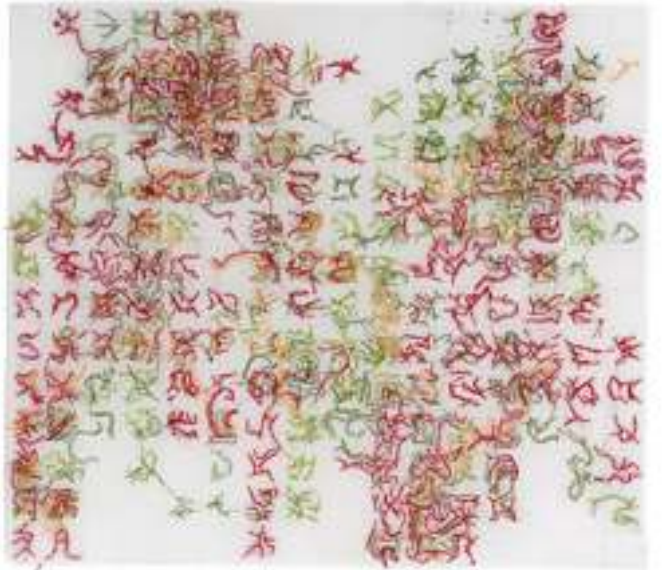
Ora Kraus, Rayah Keidar

מזל כרמון, גווילים, 2015
חוטני תפירה, צבעי שמן וחריכה באש על נייר פרגמנט, 38/160 ס"מ

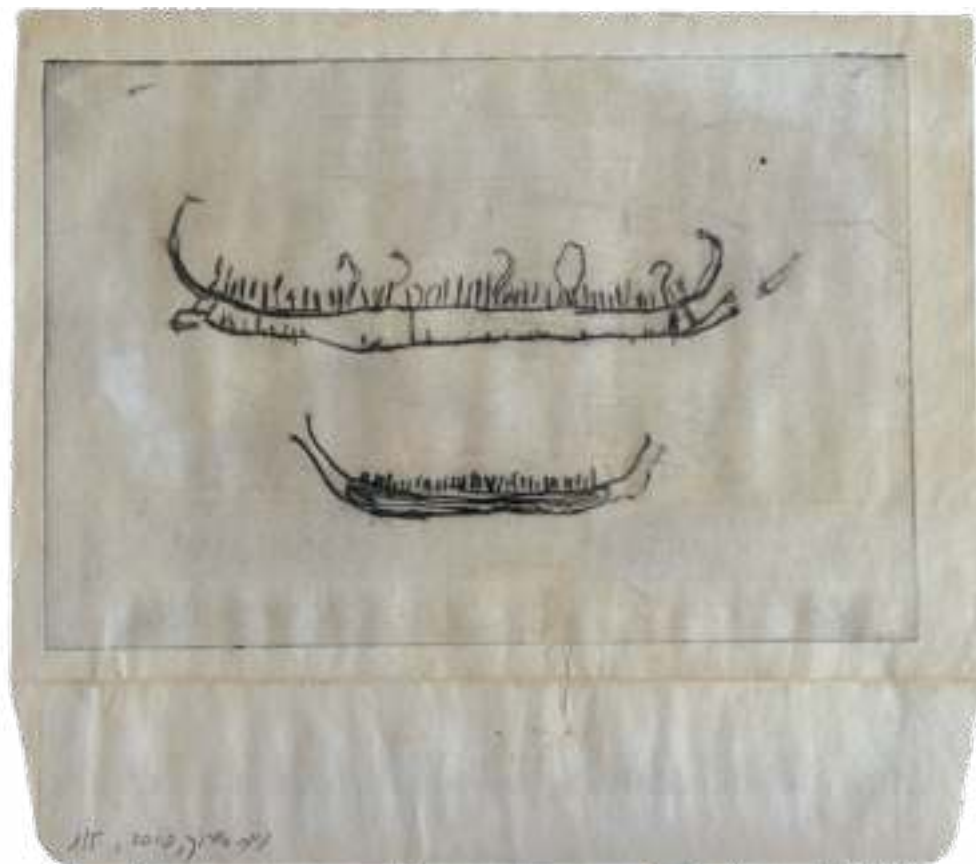
Mazal Carmon, Parchment, 2015
Sewing threads, Oil colors and Scorching on parchment paper, 38/160 cm

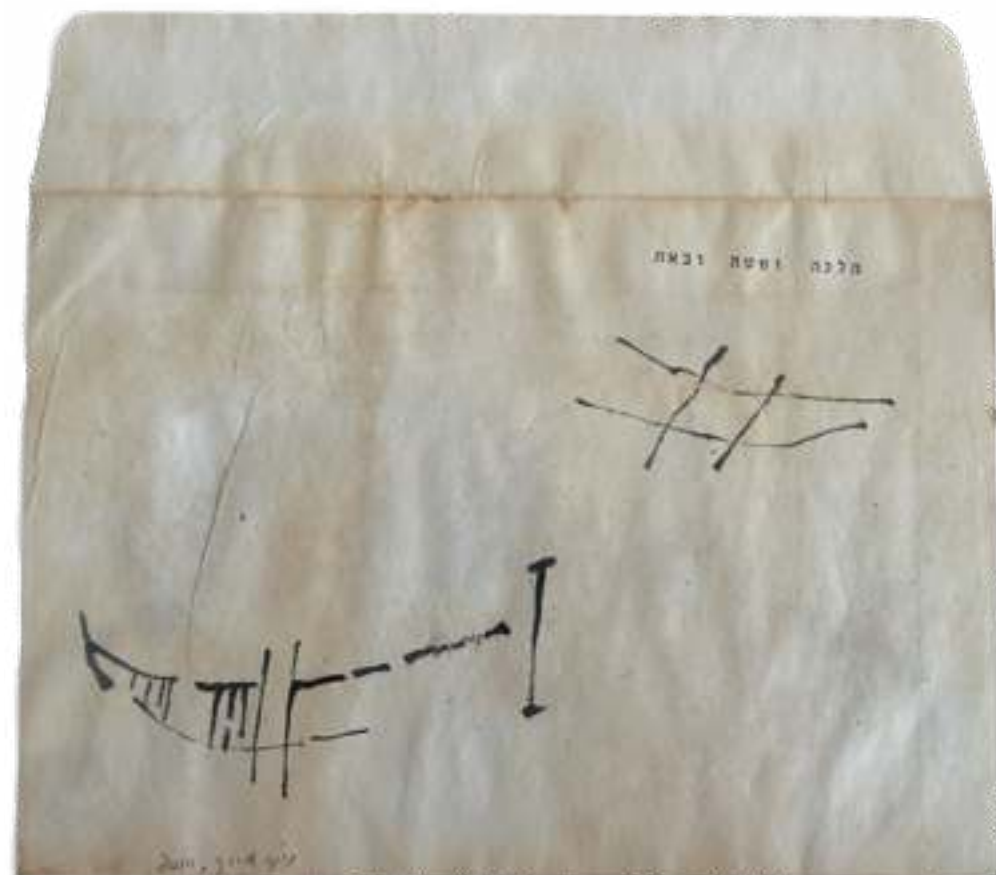

מזל כרמון, תלכידי זיכרון, 2015
רקמה בחוטי תפירה צבעוניים, על נייר פרגמנט מחורר, 41/53 ס"מ

Mazal Carmon, Memory conglomerates, 2015
Embroidery with colored sewing threads on punched parchment paper, 41/53 cm

נונה אורבך, סירות, 2010
תחריט, 10/15 ס"מ
Nona Orbach, Boats, 2010
Etching, 10/15 cm

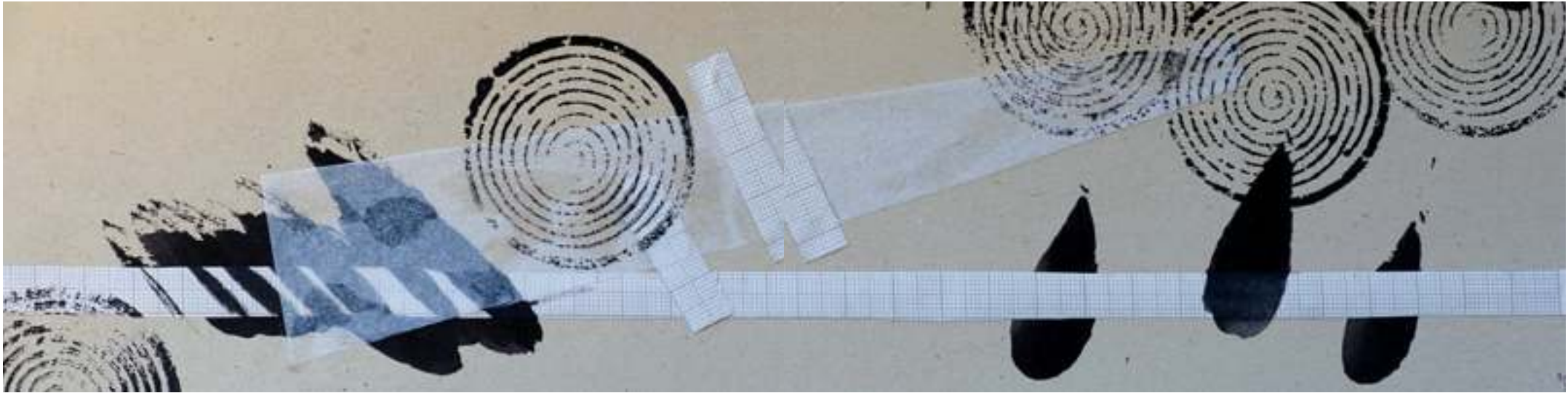
נונה אורבך, סירות, 2010
דיו על נייר, 10/15 ס"מ
Nona Orbach, Boats, 2010
Ink on paper, 10/15 cm

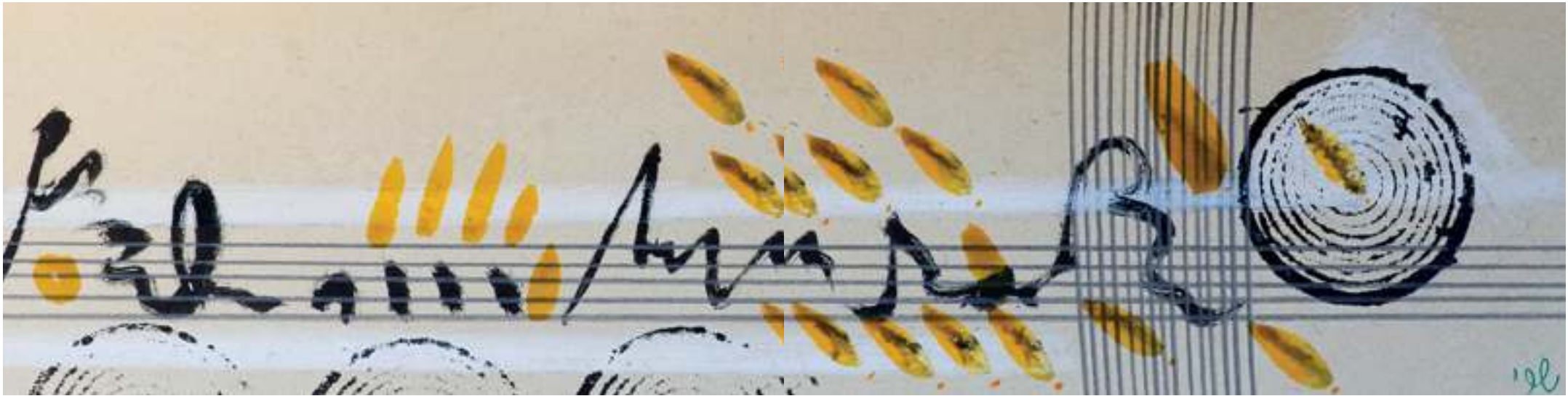
רעיה טרינקר, סבא משה לא דיבר, 2015
ריקמה - חוט תפירה, נייר מיילר, פרספקס, עץ סנדוויץ, תוכנת מחשב לפענוח
פסקול, פאנל תאורה לד, 115/50/80 ס"מ

Raya Trinker, Grandpa Moshe didn't tell, 2015
Embroidery - Sewing thread, Meiler paper, Perspex, Plywood,
Soundtrak decoding application, Led lighting, 115/50/80 cm

שרי מנולה שטמפלר, ללא כותרת, 2015
טכניקה מעורבת, 8/33 ס"מ
Sari Manole Stumpler, No title, 2015
Mixed media, 8/33 cm

שרי מנולה שטמפּלר, ללא כותרת, 2015
טכניקה מעורבת, 8/33 ס"מ
Sari Manole Stumpler, No title, 2015
Mixed media, 8/33 cm

דליה ברקי, דברי הימים, 2015
צילום ועבוד במחשב (פרט), 130/50 ס"מ

Dalia Barkey, SandStories, 2015
Photo and computer processing (Detail), 130/50 cm

דליה ברקי, דברי הימים, 2015
צילום ועבוד במחשב (פרט), 123/38 ס"מ

Dalia Barkey, SandStories, 2015
Photo and computer processing (Detail), 123/38 cm

עריכה לשונית ותרגום לאנגלית: שושנה קינן
עיצוב והפקה: Dana and Dan Design
מנהלת הגלריה: אורה קראוס
אוצרות התערוכה: אורה קראוס ורעיה קידר

Editing And English Translation: Shoshana Keinan
Design And Production: Dana And Dan Design
Gallery Manager: Ora Kraus
Curators: Ora Kraus and Rayah Keidar
artora@rehovot.muni.il

© נדפס בישראל, נובמבר 2015
© Printed in israel, November, 2015

עיריית רחובות, החברה העירונית לתרבות ספורט ונופש
בתמיכת משרד התרבות והספורט, מנהל תרבות, מחלקת אמנות פלסטית

הגלריה העירונית לאמנות
מרכז התרבות ע"ש מ. סמילנסקי, רחובות

Rehovot Municipal Gallery
Smilenski Culture Center